

Фразеологія – розділ мовознавчої науки, що вивчає фразеологізми.

Фразеологізм – стійке сполучення слів, яке за значенням відповідає одному слову (прикусити язика – замовкнути, як кіт наплакав - мало).

У реченні фразеологізм є одним членом речення (Ми ніколи **не кривили душею**).

Фразеологізми можуть утворювати

Синонімічні ряди: байдики бити – собак ганяти (продовжити ряд).

Антонімічні пари: під самим носом – за тридев'ять земель.

Джерела української фразеології

Основні джерела походження фразеологізмів	
Мова народу	розбити глека, дати гарбуза
Усна народна творчість	язиката Хвеська, молочні ріки
Професійно-виробнича сфера	білими нитками шито, на вагу золота
Біблія	блудний син, умивати руки, вавилонське стовпотворіння
Антична міфологія	сізіфова праця, ахіллесова п'ята
Історія та художня література	наполеонівські плани, останній з могікан

Близькими до фразеологізмів є прислів'я, приказки (Судженого і конем не об'їдеш); крилаті вислови – загальновідомі слова видатних людей (Борітеся – поборете. Т.Шевченко); афоризми – стислі узагальнені думки (Краще вмерти стоячи, ніж жити на колінах)

Словничок учня «Фразеологізми Біблійного походження»

Авель – символ невинної жертви
Агнець божий – безвільна і нерозумна людина (для сатиричного ефекту)
Альфа й омега – початок і кінець
Блудний син – той, хто повертається із каяттям та визнанням своїх провин
Вавилонська вежа – справа, яка ніколи не буде завершена
Випити чашу до дна – іти до кінця у якійсь важкій справі, перетерпіти усі неприємності
Вовк у овечій шкурі – лицемірна людина, яка під маскою доброчесності приховує злі наміри; лжепророк
Всесвітній потоп – затоплення, сильна злива
Голгофа – страждання, муки (моральні і фізичні)
Голіаф – людина дуже високого зросту і значної фізичної сили
Едем – рай, райське життя
Єгипетська неволя – тяжка підневільна праця, залежність, рабство
Єгипетська робота – виснажлива, каторжна праця
Замість хліба дати камінь – черствість, бездушність
Зарити талант у землю – не використати наявних можливостей
За сімома замками (печатями) – щось далеке, неприступне, неможливе для користування
Злоба дня – інтерес сьогоднішнього дня, те, що хвилює широкий загал
Знамення часу – подія, що провіщає великі зміни
Золотий телець (теля) – багатство, збагачення як єдина мета життя
Іуда. Іудин поцілунок – зрадник; учинок людини, що прикриває облесливістю свою зраду
Іти на Голгофу – іти на важку, часом безнадійну справу, страждання за когось
Каїн – злочинець, убивця
Камінь спотикання – перешкода, на яку наражаються в якійсь справі
Кинути камінь – засуджувати когось, погорджувати кимось
Кінець світу («страшний суд») – сварка, безладдя, стихійне лихо (жартівливо-іронічне зображення)
Співати Лазаря – прибіднюватися
Лепта (дрібна монета) («внести свою лепту») – посильна участь у чомусь
Манна небесна – несподівано одержані життєві блага
Маслинова гілка – емблема миру і спокою
Мудрий, як Соломон – чиєсь мудре рішення
Не лишити каменя на камені – зруйнувати дощенту, дотла
Неопалима купина – стійкість, незнищенність, безсмертя
Нести свій хрест – терпляче зносити труднощі
Одним миром мазані – люди, яких об'єднує якась спільна риса (частіше негативна)

Перекувати мечі на рала – роззброїтись, відмовитись від войовничих намірів
Пілат – нещира людина, жорстокий лицемір
Плоть і кров – кровна і духовна близькість між людьми
Повертається на круги своя – усе повторюється
Сіль землі – кращі люди свого часу
Смертний гріх – найтяжчий злочин
Содом і Гоморра – розпуста, безладдя, хаос
Суєта суєт – дріб'язкові житейські турботи, марнота
Терновий вінок – страждання, мучеництво
Тьма єгипетська – безпросвітна темрява
Тьма кромішна – неосвіченість, незнання
Умивати руки – ухилитися від відповідальності
У поті чола – добувати щось тяжкою працею
Фіговий листок – благопристойне прикриття ганебних вчинків
Цап відбувайло – той, хто несе відповідальність за інших

Деякі вирази із Біблії, які стали крилатими (афоризми)

1. «Хто стукає, тому відчиняють».
2. «Що посієш, те й пожнеш».
3. «По плодах судять про людину».
4. «Хто не супроти нас, - той за нас».
5. «Не давайте святого псам і не розсипайте перел своїх перед свиньми».
6. «Хто не робить, той не їсть».
7. «Чим серце наповнене, те говорять уста».
8. «Трудитися в поті лица».
9. «Бачити скалку в оці чужого».

Це цікаво!

Вираз курити (кадити) фіміам має давню історію виникнення. Так у стародавніх євреїв існував звичай, під час проведення служби в Єрусалимському храмі спалювали різноманітні пахощі. Одною із таких пахучих речовин для спалювання був популярний в той час Фіміам. Фіміам курили перед вітварями божеств і під час урочистих процесій при виході правителів. У ці моменти їм співали хвалебні славослів'я.

Отже, в прямому сенсі «палити, кадити, курити фіміам» – значить спалювати пахуче зілля в ритуальних цілях, а в переносному – дуже вихвалити кого-небудь, прославляти, звеличувати.

Антична міфологія

Езопівська мова – особливий стиль з використанням недомовок, натяків, іронії з метою замаскувати, приховати справжні думки.

Гордіїв вузол – будь-яка заплутана справа, заплутане сплетіння обставин.

Розрубати гордіїв вузол – вирішити будь-яку складну справу простим, прямолінійним способом (Олександр Македонський мечем розрубав вузол, не пробувши навіть його розв'язати).

Геростратова слава – ганебна слава, вічна ганьба (Геростат спалив храм Артеміди, аби його запам'ятали нащадки).

Ахіллесова п'ята – слабке, вразливе місце у людини (тримаючи за п'яту свого сина Ахілла, мати Фетіда пірнала його головою в річку, аби загартувати і зробити його безсмертним).

Сізіофа праця – безрезультатна, безплідна виснажлива праця (Сізіф, покараний богами, мусив весь час піднімати важкий камінь на круту гору).

Піррова перемога – сумнівна перемога, що не виправдовує жертв; дісталася дуже великою ціною, рівносильна поразці.

Авгієві стайні – занедбане, забруднене, захаращене місце; запущені справи на роботі.

Скринька Пандори – все те, що при необережному поводженні може стати джерелом лиха і зла.